

[Vanggaard.]

at lukke Øjnene for Kendsgerninger. Jeg sluttede med disse Udtalelser, at i den enstemmige Fordømmelse af Krig til Løsning af mellemfolkelige Uoverensstemmelser ligger der en moralsk Tilkendegivelse af stor Betydning. Nu er det muligt, at det ærede Medlem, naar han skal udtrykke sig om en Sag af denne Beskaffenhed, skal bruge Ord, der ligger over den almindelige Udtryksmaade. I min Mund er disse Udtalelser stærke Ord, men jeg vil indrømme, at naar det ærede Medlem skal udtale sig om en saadan Sag, slaar et saadant Ordforraad ikke til; det ærede Medlem maa bruge langt stærkere Udtryk for at overbevise andre om sine Følelsers Dybde og Rigtighed. Det er ikke nødvendigt for mig, jeg bevæger mig mere paa det jævne, og jeg tror, ingen virkelig kan have misforstaaet min Glæde over denne Traktat og ogsaa min Anerkendelse af dens Betydning.

Borgbjerg: Det ærede Medlem Hr. Holstein havde fuldkommen misforstaaet mig med Hensyn til Menneskerettighedernes Erklæring. Jeg drog en historisk Parallel, det var det hele, men jeg havde slet ikke udtalt mig om Menneskerettighedernes Erklærings Forhold til Militærvæsenet, Fredsagen, Afrustningen, det laa ganske udenfor den Parallel, jeg drog. I 1789 var der ikke nogen offentlig Mening, heller ikke blandt den franske Revolutions Mænd, for at fordømme Krigen, tværtimod. Derfor afviste de Kvækerne; men det er for Resten Kværernes Tanke, der senere er vokset og er ved at blive et meget væsentligt Element i den offentlige Mening. Dog, det er en Ting for sig. Men hvad jeg har sagt, er det, at som den liberal-demokratiske Udvikling, der for Alvor begyndte i 1789 med den store franske Revolution, indledes med en Principerklæring, der naturligvis ikke gennemførte Ideerne lige med det samme, men hvis Ideer efterhaanden i Løbet af det kommende Aarhundrede alle blev fuldt virkeliggjort, saaledes ser jeg nu i Kellogg-Traktaten og lignende Erklæringer en international Principerklæring for Fred og mod Militarisme, en Principerklæring, der naturligvis ikke virkeliggøres straks, men som jeg haaber paa og tror paa i det kommende Aarhundrede vil komme til Virkeliggørelse. Det var min Tankegang. Overfor dem, der erklærer, at en saadan Principerklæring er værdiløs, har jeg henvist til denne historiske Parallel. Menneskerettighedernes Erklæring fra 1789 blev i Virkeligheden til Punkt og Prikke, i et og alt til Virkelighed, Principperne blev

til Praksis. Saaledes mener jeg ogsaa, at den Statsrettighedernes og Forpligtelsernes Erklæring, som der her er Tale om, vil blive til Virkelighed i et og alt, vel at mærke, naar vi arbejder derfor og ikke modarbejder det, og jeg har hævdet, at i at afgive sit Ja til en saadan Erklæring ligger der ogsaa en Forpligtelse til at arbejde for disse Ideers Udførelse i Livet. Men vil man i for høj Grad bortforklare og afsvække o. s. v., o. s. v., saa viser man derved, at man i hvert Fald staar meget køligt overfor, at disse Ideer virkelig kan blive ført ud i Livet. Og nu skal jeg paa en Maade naturligvis kunne glæde mig over, at selv de krasseste Militarister i Aaret 1928 alligevel ikke længere tør sige det samme, som Feltmarchal Moltke eller de gamle Militarister turde sige og skrive. Det maa jeg naturligvis for saa vidt glæde mig over, det er et Fremskridt.

Man har sagt, at Hykleriet er Lastens Kompliment til Dyden, og for saa vidt skal man foretrække Hykleri for Last; selv om jeg rent æstetisk ikke vil gøre det, skal man alligevel gøre det. Og den Militarisme, der hykler Fredskærlighed og bøjer sig for Freden og for Kellogg-Traktaten o. s. v. — vel ogsaa, fordi den ikke kan og tør andet —, den er maaske, det kan man indrømme, at foretrække for Moltkes aabne og frie og franke Militarisme, der sagde, at den evige Fred er en Drøm, og hvis den fandtes, var det endda en ond Drøm, og som priste Krigen som Vækkeren af alle de bedste og ædleste sædelige Kræfter i en Nation.

Ja, det Standpunkt er forladt — heldigvis —, og det er et Fremskridt, men jeg vil alligevel have Lov til at stemple Hykleri som Hykleri. (*Axel Møller*: Hvem hykler?). Det gør de — ikke De med stort, det var ikke min Mening —, det gør de, der stemmer for Voldgiftstraktater, Kellogg-Traktater o. s. v., gaar ind i Folkeforbundet, gaar ind i dets Arbejde o. s. v., altid siger, at de er Fredens Mænd, er mod Krig o. s. v., men dog gennem hele deres praktisk-politiske Virksomhed gør alt for at kvæle Kærligheden til, Begejstringen for disse Tanker for derigen- nem bedre at kunne arbejde for deres Rustningsprogram.

De hykler efter min Mening, og jeg ser i al denne Kølighed, i alle disse Forbehold, i al denne Afsvækkelse, ogsaa i det, der foreligger her i Dag, et Vidnesbyrd om, at de Kredse, hvorfra det kommer — det giver sig jo særligt til Kende i Pressen gennem „Nationaltidende“, gennem „Berlingske Tidende“, gennem hele Højrepressen, som jo ikke kan skrive om Pacifisme og Fredssag uden Gaaseøjne, uden Spot og Haan, det er